

COVID-19 Pandemi Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Olgularının Değerlendirilmesi: Erzurum İli Aziziye ve Aşkale İlçeleri Örneği

Evaluation of Cases of Violence Against Women during the COVID-19 Pandemic Process: The Case of Erzurum Provinces Aziziye and Aşkale Districts

Coşkun EKE¹
Rıdvan KÜÇÜKALİ²

¹Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Bilim Tarihi Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bilim Tarihi, Erzurum, Türkiye

¹Department of History of Philosophy, Atatürk University, Institute of Social Sciences, Erzurum, Turkey

²Ataturk University, Faculty of Letters, History of Philosophy, Erzurum, Turkey

Öz

Şiddet toplumdaki her kesim ve bireyi etkileyen bir olgu olsa da özellikle bazı grupları daha da derinden etkileyebilmektedir. Şiddet özellikle savunmasız durumda bulunan kadın, çocuk ve yaşlıları derinden etkileyerek psikolojik, duygusal ve davranışsal sorunlara yol açabilmektedir. Üstelik şiddet oldukça sık görülebilmekte, toplumsal olgu ve olaylarla yakın ilişki içerisinde bulunabilmektedir. Bu olgulardan biri de son yıllarda yaşanan COVID-19 pandemidir. Bu düşünceden hareketle araştırmada, COVID-19 pandemisinde kadınlara yönelik şiddet olaylarının ele alınıp incelenmesi amaçlanmıştır. Retrospektif araştırma tekniği ile gerçekleştirilen araştırmada Erzurum ili Aziziye Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'ne bağlı olan ilçelerde (Aziziye ve Aşkale ilçeleri) kuruma başvuran kadınlarla çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Mart 2020 tarihine kadar olan başvuru kayıtları ile Mart 2020-Mart 2021'deki dosya kayıtları incelenmiştir. Kayıtlar incelenirken merkeze başvuran kadınların evlenme yaşı, medeni durumu, boşanma sürecinde olup olmadıkları, çocuk sahibi olup olmama, uğradıkları şiddet türleri, şiddet sonrası yaşadıklarına yönelik bilgiler COVID-19 pandemi süreci ile ilişkilendirilerek analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 Pandemisi, Aile, Şiddet Türleri, Şiddet

ABSTRACT

Although violence is a phenomenon that affects every segment and individual society, it can be affect some groups more deeply violence can cause psychological, emotional and behavioral problems by deeply affecting especially vulnerable women, children and the elderly. Moreover, violence can be seen quite frequently and can be found in close relationship with social facts and events. One of these cases is the COVID-19 pandemic, which has been experienced in recent years. Based on this idea, it was aimed to examine and analyze the violence against women in the COVID-19 pandemic. The study, which was carried out with the retrospective research technique, was carried out with the file records of the women who applied to the institution in the districts (Aziziye and Aşkale districts) affiliated to the Erzurum Province Aziziye Social Service Center Directorate. In the research, application records until March 2020 and file records between March 2020 and March 2021 were examined.

Keywords: COVID-19 Pandemic, Family, Types of Violence, Violence

Giriş

Şiddet, varlığını çok eski zamanlardan beri devam ettiren sosyal bir olgu olarak ele alınabilir. Bunun altında ise şiddetin kökeni yer almaktadır. Bir başka deyişle şiddetin kökeninde bulunan saldırganlık duygusu, insanın hayatta kalmasını kolaylaştırmış, yaşamını devam ettirmesinde önemli rol oynamıştır (Doğan, 2012). Nitekim ilk insanlar karınlarını doyurmak, yaşamını devam ettirebilmek için vahşi hayvanları öldürmüştür. İlk etapta doğada yer alan ve yabani hayata karşı sergilenen şiddet davranışları zaman içinde toplumun her kesimine dağılmıştır (Güleç ve ark., 2012; Türel ve ark., 2018). Şiddet en genel anlamıyla, şiddet uygulayan kişinin şiddet uyguladığı kişinin canına ya da malına bilerek zarar vermek, karşıdaki kişiyi yaralamak, öldürmek amacıyla gerçekleştirdiği güç kullanımlarını ifade etmek için kullanılan bir terimdir (Kaminer ve ark., 2013; Özerkman, 2012). Şiddette temel amaç karşıdaki kişiye zarar vermek olduğu için farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Şiddet türlerine bakıldığında herkes tarafından bilinen fiziksel şiddet oldukça yoğun şekilde görülse de duygusal, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet türlerinin de azımsanmayacak boyutta olduğu da görülmektedir. Şiddet türlerinden fiziksel şiddet ölümle sonuçlanan ya da çok ağır yaralanmalarla sonuçlanan bıçakla/silahla yaralama, vurma gibi eylemleri kapsamaktadır. Özellikle aile içinde kadın ve çocuklara yönelik yoğun olarak uygulanan fiziksel şiddet sonucunda, fiziksel şiddet uygulanan kişilerin kendilerini değersiz olarak hissettikleri, özgüven kaybı yaşadıkları ve korku, kaygı gibi duygusal problemlerin yoğun oranda görüldüğü belirlenmiştir (Uluocak ve ark., 2014).

Geliş Tarihi/Received: 25.08.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 19.10.2021

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Coşkun EKE
E-posta: coskun_eke@hotmail.com

Atf: Eke, C., & Küçükali, R. (2022). COVID-19 Pandemi Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Olgularının Değerlendirilmesi: Erzurum İli Aziziye ve Aşkale İlçeleri Örneği. *Journal of Literature and Humanities*, 68, 36-42.

Cite this article: Eke, C., & Küçükali, R. (2022) Evaluation of Cases of Violence Against Women during the COVID-19 Pandemic Process: The Case of Erzurum Provinces Aziziye and Aşkale Districts. *Journal of Literature and Humanities*, 68, 36-42.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Cinsel şiddet ise kurbanın iradesi dışında gerçekleşen her türlü cinsel içerikli eylemi kapsamaktadır. Cinsel şiddet dile getirilmesi en zor olan ve etkileri ciddi travmalara neden olan şiddet türleri içinde yer almaktadır (Akkaş & Uyanık, 2016). Fiziksel ve cinsel şiddetin yanında görülen diğer şiddet türlerinden biri de psikolojik/duygusal şiddettir. Psikolojik şiddet ise aile içinde kurbanın yok sayılması, duygu, düşünce ve fikirlerin önemsenmemesi, aşağılanması, alay edilmesi, küçük düşürülmesi gibi sözlü ya da sözsüz davranışları kapsamaktadır. Psikolojik şiddet sonucunda, özgüven, özsaygı, benlik algısında ciddi problemler ortaya çıkarak, duygusal ve davranışsal problemlere hatta intihara kadar devam eden sonuçları ortaya çıkarabilmektedir (Uluocak ve ark., 2014). Şiddet türleri arasında yer alan son şiddet türü ise ekonomik şiddettir. Ekonomik şiddet en genel anlamda, ailedeki kurban durumundaki bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, eğitim ve sağlık ihtiyaçlarının göz ardı edilerek, kurban durumunda olan bireylerin çalıştırılması şeklinde tanımlanmaktadır. Hatta bazı ekonomik şiddet vakalarında şiddeti uygulayan kişi, kurban konumunda olan kişinin çalışarak elde ettiği maddi varlığına el koyabilmektedir (Akkaş & Uyanık, 2016; Uluocak ve ark., 2014). Şiddet uygulanan her bireyin üzerinde ciddi sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Özellikle bu şiddetin bireylerin en güvenilir ortamı olan ailede ortaya çıkması ise geri dönüşü olmayan sonuçlara yol açabilmektedir (Açıkgöz, 2015; Akpınar, 2011; Campbell, 2002; Coker ve ark., 2000; Dişçigil, 2003; El-Bassel ve ark., 2000; Gleason, 1993; Krahe ve ark., 2005; Matheson ve ark., 2007; Okutan, 2007; Onnar, 2020; Pico-Alfonso, 2005; Roberts ve ark., 1998; Vahip & Doğan Avşargil, 2006).

Toplumdaki en küçük ama oldukça önemli sosyal topluluk olan aile, bireylerinin psikolojik, fizyolojik ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamakla sorumludur. Aile, bireylerinin ihtiyaçlarını karşılarken saygı, sevgi, empati ve etkili iletişim yöntemlerini kullanmaktadır (Tepeli, 2018). Her ne kadar ailede üyelerin birbirlerine saygı, sevgi gibi duygularla yaklaşması hayati olsa da bazen bu durumu ortadan kaldırabilecek durumlarla karşılaşabilmektedir. Bazen bireylerin içinde buldukları şartlar ve olanaklar önce bireyin psikolojik ve fizyolojik iyi oluş durumunu bozmakta, bu iyi oluş durumunun bozulması ise tüm aileye yansyarak, aile içinde şiddeti ortaya çıkarabilmektedir (Aydoğdu ve ark., 2012). Bireylerin iyi oluş durumunu bozan önemli etkenlerden biri de 2020 yılından itibaren etkisini gösteren COVID-19 pandemisidir.

2019 Aralık ayının sonunda Çin'in Wuhan kentinde solunum yolu şikayetleriyle başlayan ve kısa sürede yayılan ve ölümlerle sonuçlanan COVID-19, Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemik olarak ilan edilmiş ve tüm dünyada bir an önce önlem alınması için uygulamaların devreye sokulmasıyla sonuçlanmıştır (Qui ve ark., 2020). Bu uygulamalar esnek çalışma sistemlerinin, karantina uygulamalarının getirilmesi, okulların ve işyerlerinin kapatılması gibi uygulamalar olmuştur (Cluver ve ark., 2020; Russell ve ark., 2020; URL 1; URL 2). Ancak aile bireylerinin iş yerlerinin kapatılması, sosyal iletişimin azalması, sürekli bir arada bulunmak zorunda kalınması, hastalığın bilinmezliğinin getirdiği kaygı, endişe ve korkular da ailede şiddet olgularının sıklıkla yaşanmasına neden olmuştur. Aile içi şiddetten ise en fazla oranda savunmasız durumda olan kadınlar ve çocuklar etkilenmişlerdir (Bullinger ve ark., 2020; Leslie & Wilson, 2020; United Nations Development Programme, 2020). Yapılan araştırmalarda COVID-19 pandemisinde kadına yönelik şiddetin arttığına yönelik bulgulara rastlanmıştır (Agencia AFP, 2020; Avrupa Konseyi, 2020; Bradbury-Jones & Isham, 2020; Bulgurcuoğlu ve Kelebek Küçükarslan, 2021; Cluver ve ark., 2020; Mazza ve ark., 2020; Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2020; Toplumsal Cinayet, 2020; Yılmaz ve Aydın Doğan, 2021). Bir başka ifadeyle tüm dünyayı etkileyen COVID-19 pandemisinde yaşanan şiddet olayları belirli bir dönemde incelenmiş, pandemi öncesi ve sonrasındaki şiddet olaylarının ele alınmasının birlikte yapıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bu düşünceden hareketle araştırmada COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet olaylarının ele alınıp önceki dönemdeki şiddet olaylarıyla karşılaştırılarak incelenmesi amaçlanmıştır. Belirlenen bu ana amaç etrafında aşağıdaki sorular ele alınarak incelenmiştir.

- COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet olgularında artış olmuş mudur?
- Kadına yönelik şiddet olgularında hangi şiddet türleri yoğunlukla ortaya çıkmıştır?
- Kadına yönelik şiddet olgularından sonra ailede ne tür değişimler yaşanmıştır?

Belirlenen ana amaç ve bu amaç etrafında şekillenen problemlere verilecek yanıtların alan yazına katkı sağlayarak, kadına yönelik çalışmaların iyileştirilmesinde artışa neden olacağı düşüncesi araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet olaylarının ele alınıp incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmada Kohort araştırmalarından Retrospektif araştırma yöntemi kullanılmıştır. Retrospektif araştırma yönteminde, araştırma verileri güncel tarihten önceki dönemlerde toplanmaktadır. Retrospektif araştırmalarda belli bir sonucun yol açtığı düşünülen faktör yine belli bir dönem aralığında incelenmektedir (Erçetin & Açıkalın, 2020). Bu kapsamda aile içinde kadına yönelik şiddet olgularında retrospektif araştırma yöntemi ve doküman analizi tekniği ile veriler toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada aile içinde kadına yönelik şiddet vakalarının tespitinde Erzurum ili Aziziye İlçesi Sosyal Hizmet Merkez Müdürlüğü'ne bağlı olan iki ilçedeki (Aziziye ve Aşkale İlçeleri) şiddete yönelik dosyalar 1 Mart 2020 tarihine kadar olan dosyalar ve 1 Mart 2020 ve 1 Mart 2021 tarihleri arasındaki dosyalar incelenmiştir. İncelenen dosyalarda yer alan kadınlara yönelik bilgiler aşağıda sunulmuştur.

1 Mart 2020 tarihinden önce aile içi şiddetten dolayı 17 başvuru yapılmıştır. Bu olgularda kadınların evlenme yaşlarının en fazla oranda 18 yaş ve altı (n=4), 18-20 yaş (n=4), 21- 25 yaş (n=4) olduğu belirlenirken, bu oranları sırasıyla 26-30 yaş (n=2), 31 ve üzerinde yaş (n=1) olan kadınların izlediği belirlenmiştir. Merkeze başvuran kadınların çocuk sayıları incelendiğinde en fazla oranda dört ve üzerinde çocuğu olan (n=7) kadın varken, bu oranı bir çocuklu (n=2), iki çocuklu (n=2), üç çocuklu (n=2) kadınlar izlemiştir. Çocuğu olmayan (n=3) kadın bulunmaktadır. Çocuk sayısına bakıldığında toplamda (n=42) varken, çocuklardan kız (n=22), erkek (n=20) çocuk bulunmaktadır. Çocuklardan aile içi şiddete tanık olan (n=9) çocuk varken, bu çocuklardan (n=4) kendileri şiddete maruz kalmıştır.

1 Mart 2020- 1 Mart 2021 tarihleri arasında bir başka ifadeyle COVID-19 pandemi sürecinde merkeze başvuru sayısı artmıştır (n=23). Bu süreçte merkeze başvuran kadınların evlenme yaşlarına bakıldığında en fazla oranda (n=9) 18-20 yaşında yapılan evlilikler olduğu, bu

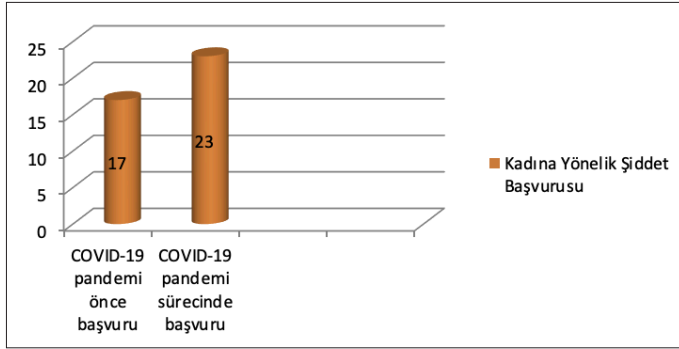
oranı sırasıyla 21- 25 yaş (n=6), 26-30 yaş (n=4), 18 yaş altı (n=3) ve 31 ve üzerinde yaş (n=1) yapılan evliliklerin izlediği saptanmıştır. Kadınların çocuk sayısına bakıldığında en fazla oranda üç çocuklu ailelerin (n=7) olduğu, bu oranı sırasıyla iki çocuklu (n=6), bir çocuklu (n=4), dört ve üzeri çocuklu aileler (n=2) izlediği saptanmıştır. Kadınların (n=4) çocuğu bulunmamaktadır. 44 çocuğu erkek (n=23) ve kız (n=21) oluşturmaktadır. Çocukların (n=16) aile içi şiddete şahitlik ederken, şiddete maruz kalan (n=7) çocuk bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan formla toplanmıştır. Formda kadınların evlenme yaşları, boşanma süreci, çocuk sayısı, çocukların cinsiyeti, şiddet türleri, şiddet sonrası ailenin birlikte yaşama/yaşamama durumu, şiddetin görüldüğü dönemde kadınların medeni durumlarının ne olduğunu belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

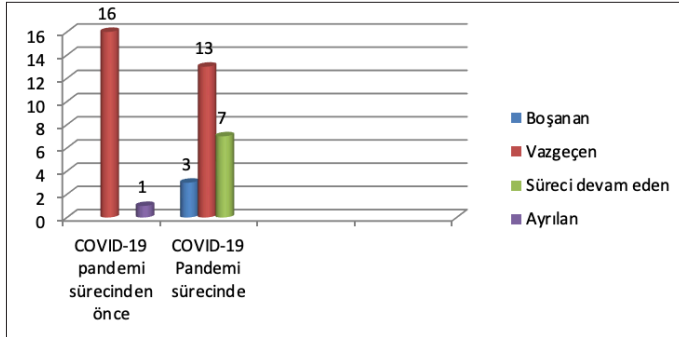
Veri Toplama Yöntemi

Araştırma için 18.02.2021 tarih ve 27 sayılı Etik Kurulu izni Atatürk Üniversitesi tarafından alınmış olup sonra Erzurum Aziziye Sosyal Hizmet Merkez Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır. Kurum izninden sonra kayıtlı olan dosyalardaki olgular incelenmiştir.

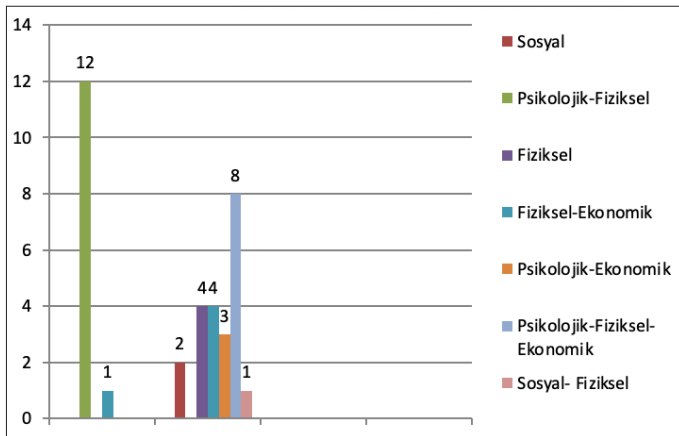
Şekil 1.

Kadına Yönelik Şiddet Başvurusu

Şekil 2.

Şiddet Sırasında Kadınların Medeni Durumları

Şekil 3.

Şiddetin Yaşandığı Süreçte Boşanma Süreci

Verilerin Analizi

Dosyalarda yer alan kayıtlar için ilk olarak kadınlara ve ailelere yönelik sosyodemografik özellikler için betimsel analizler yapılmış, kadına yönelik şiddet olaylarının ne olduğu örnek cümlelerle verilmiştir.

Bulgular

COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet olgularının incelenmesi amacıyla yapılan araştırmanın bulgularına aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmada ilk olarak Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'ne kadına yönelik şiddet olgularıyla başvuran kadınların sayısı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1'de kadına yönelik şiddet başvurusunun dağılımı görülmektedir. Şekle göre merkeze başvuran kadınların sayısı COVID-19 pandemi sürecinden önce (n=17) iken, COVID-19 pandemi sürecinde (n=23) artış göstermiştir.

Kadınların şiddet yaşandığı dönemde medeni durumlarına yönelik bilgiler Şekil 2'de sunulmuştur.

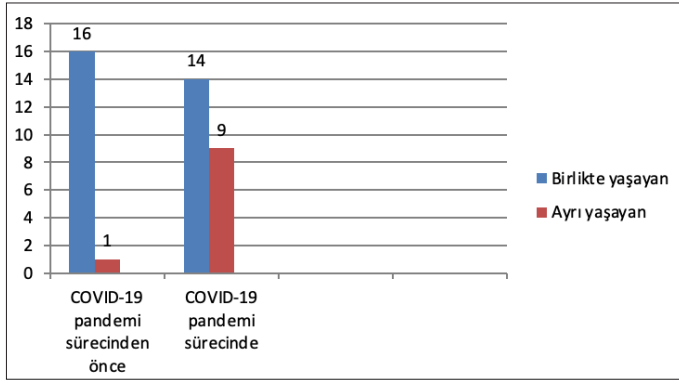
Şekil 2'de kadınların şiddet uygulandığı süreçteki medeni durumlarının dağılımı görülmektedir. Şekle göre COVID-19 pandemi sürecinden önce şiddetin uygulandığı süreçte kadınların en fazla oranda evli (n=15) olduğu, bunu sırasıyla nişanlı (n=1) ve boşanmış (n=1) kadınların izlediği görülmektedir. COVID-19 pandemisinde ise kadınların en fazla oranda evli (n=23) olduğu görülmektedir.

Kadınların şiddetin yaşandığı süreçte boşanma durumlarına yönelik dağılımlar Şekil 3'de sunulmuştur.

Şekil 3'de kadınlara şiddet uygulandığı dönemdeki boşanma süreçleri görülmektedir. Şekle göre kadınların COVID-19 öncesinde en fazla oranda boşanmadan (n=16) vazgeçtikleri görülürken, ayrılan (n=1) kadın olduğu görülmektedir. COVID-19 pandemi sürecinde ise en fazla oranda kadınların boşanmadan vazgeçtikleri (n=13) görülürken, bu oranı sırasıyla sürecin devam ettiği (n=7) kadınlar ve boşanan (n=1) kadınların izlediği belirlenmiştir.

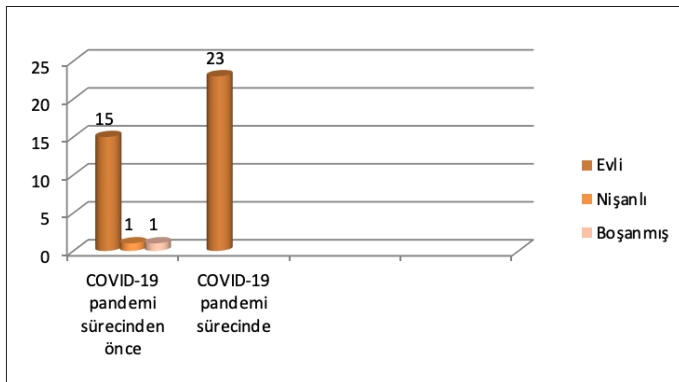
Araştırmada kadına yönelik uygulanan şiddet türlerinin ne olduğunun incelenmesi amacıyla yapılan analize yönelik dağılımlar Şekil 4'de sunulmuştur.

Şekil 4'te kadınlara uygulanan şiddet türleri görülmektedir. Şekle göre kadınların COVID-19 pandemi sürecinden önce en fazla oranda psikolojik- fiziksel şiddete (n=12) uğradıkları görülürken, bunu fiziksel- ekonomik şiddet (n=1) izlemiştir. COVID-19 pandemi sürecinde ise kadınların en fazla oranda psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddetin uygulandığı (n=9), bunu sırasıyla fiziksel- ekonomik şiddet (n=4), fiziksel şiddet (n=4), psikolojik- ekonomik şiddet

Şekil 4.

Kadınlara Uygulanan Şiddet Türleri

Şekil 5.

Şiddet olayından sonra kadınların yaşam biçimleri

ladıkten ve insan sağlığı üzerinde istenmeyen sonuçlar ortaya çıktığı andan itibaren, daha kötü sonuçların ortaya çıkmasının önlenmesi açısından işyerleri kapatılmış, karantina zorunluluğu getirilmiştir. Tüm bunlar gelirin azalmasına ve aile bireylerinin zamanlarının çoğunluğunu evde geçirmeleriyle sonuçlanmıştır. Aile bireylerinin uzun sürelerle bir arada olması her ne kadar olumlu bir sonuç olarak görülse de, insanların alışıldık yaşamlarının bozulmasına, kendilerini gerçekleştirme ve sosyal olma duygularına zarar vermiş, basında yer alan haberlerin dinlenmesi ve bilinmezlikle birleştiğinde aile bireylerinin olumsuz olaylara dayanma eşiklerini düşürmüş, duygusal problemler yaşanmasına neden olabilmıştır (Bulut & Yıldırım, 2020; Mengin ve ark., 2020; Van Gelder ve ark., 2020). Bu duygu durumları ise evin reisi olarak görülen erkeğin eşine ve çocuklarına şiddet uygulamasıyla sonuçlanabilmıştır (Peterman ve ark., 2020; Viera ve ark., 2020). Araştırma sonucuna benzer şekilde pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet olgularının hem yurt dışında (Agencia AFP, 2020; Avrupa Konseyi, 2020; Birleşmiş Milletler Raportörü, 2020a, 2020b; Bradbury-Jones & Isham, 2020; Euronews, 2020; Usher ve ark., 2020; Wanqing, 2020); hem de yurt içinde arttığı belirlenmiştir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2020; TKDF, 2020; Toplumsal Cinayet, 2020; UNDP, 2020).

Araştırma sonucunda gerek COVID-19 pandemi sürecinden önce, gerekse COVID-19 pandemi sürecinde kadınların şiddete uğradıkları anda yüksek oranda evli oldukları, şiddetin yaşandığı süreçte yüksek yoğunlukta boşanma davalarından vazgeçtikleri ve şiddet sonrasında da kadınların yine yüksek oranda şiddet uygulayan eşleriyle bir arada yaşamaya devam ettikleri saptanmıştır. Bu durumun toplumda kadına ve erkeğe yüklenen rollere bağlanarak açıklanabileceği düşünülmektedir. Geleneksel ataerkil toplumlar içinde yer alan Türkiye'de çocuk dünyaya geldiğinden itibaren cinsiyetlerine göre çocuğa yüklenen rol ve sorumluluklar değişmekte ve çocuklar çok erken yaşlardan itibaren rol-model olarak aldıkları ebeveynlerinin birbirlerine karşı olan davranışlarından gerekse yetiştirilme tutumlarından etkilenerek büyümektedir. Bu tarz bir yetiştirme tarzında genellikle erkeğin her zaman güçlü olması, kadına hükmetmesi, kadını kontrol etmesi, hatta gerektiğinde kadına şiddet uygulaması normal olarak görülmektedir. Kadınların da bu anlayışa paralel olarak erkeğe boyun eğmesi, erkeğin isteklerini yerine getirmesi, erkek tarafından uygulanan şiddete göz yumması beklenmektedir (Okutan, 2007). Böyle bir durum ise araştırma sonucunda da görüldüğü gibi kadınların şiddete rağmen, evliliklerini devam ettirmeleriyle sonuçlanabilmektedir (Çalışkan ve Çevik, 2018). Yapılan araştırmalarda da kadınların erkeklerden şiddet görmelerine rağmen, aynı evde yaşamaya devam ettikleri, boşanmayı düşünmediklerine yönelik sonuçlara ulaşılmıştır (Ayhan ve Özkan, 2016; Çalışkan ve Çevik, 2018; Öztürk ve Toprak, 2017; Yanık ve ark., 2014).

Araştırma sonucunda son olarak ulaşılan bulgu kadına yönelik uygulanan şiddet türlerinin ne olduğudur. Kadınlara COVID-19 pandemi sürecinden önce psikolojik ve fiziksel şiddetin yüksek oranda uygulandığı, COVID-19 pandemi sürecinde ise psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddet uygulandığı saptanmıştır. Kadın mağdurların ifadelerinde bunu görmek mümkündür. Nitekim kadınlar, eşlerinden gelen şiddete yönelik olarak seni öldürürüm, ayaklarını kırarım, kapı orada çık git, ben size bakmaya mecbur değilim ifadelerini sürekli duyduklarını ifade

(n=3), sosyal şiddet (n=2), sosyal- fiziksel şiddet (n=1) izlediği belirlenmiştir. Kadınların eşlerinden duydukları şiddete yönelik cümleler incelendiğinde E₁ "Beni polisle mi korkutuyorsun."; E₄ "Annenle gidersen ayaklarını kırarım."; E₁₀ "Senin gibi kadının Allah belasını versin."; E₁₄ "Sülaleni vuracağım, devlet bana bir şey yapamaz."; E₂₀ "Bak, kadın seni öldürürüm, seni tanıdığım güne lanet olsun zaten boşayacağım." ifadelerini sıklıkla duydukları dikkati çekmektedir. Kadınların ise bu iletişim tarzına yönelik düşüncelerinin en fazla "ölmek istemiyorum", "Bir gün düzelir diye bekledim." şeklinde olduğu saptanmıştır.

Araştırmada son olarak kadınların şiddetten sonra yaşamlarının nasıl değiştiği olmuştur. Elde edilen sonuçlar Şekil 5'de sunulmuştur.

Şekil 5'de kadınlara uygulanan şiddetten sonra kadınların yaşamlarındaki değişimlerin dağılımı görülmektedir. Şekle göre COVID-19 pandemi sürecinden önce kadınların şiddet sonrası en fazla oranda birlikte yaşamaya devam ettikleri (n=16) belirlenirken, bunu ayrı yaşayan kadınların (n=1) izlediği saptanmıştır. COVID-19 pandemi sürecinde de benzer şekilde şiddetten sonra kadınların birlikte yaşamaya devam ettikleri (n=14) ve bunu daha az oranda ayrı yaşayan kadınların (n=9) izlediği saptanmıştır.

Tartışma

COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet olgularının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda, Erzurum İli Aziziye Sosyal Hizmet Merkez Müdürlüğü'ne yapılan başvuruların pandemi öncesinde 17 vaka olarak belirlenirken, pandemi süreci sonrasında 23 olduğu bir başka ifadeyle pandemi döneminde arttığı belirlenmiştir. Bu durumu küresel salgın haline gelen COVID-19 pandemisinin insanlar üzerinde yaptığı duygusal sorunlarla, karantina sürecinde evde bulunma zorunluluğu ile açıklamanın mümkün olduğu düşünülmektedir. Nitekim COVID-19 salgını baş-

etmişlerdir. Bunlar ise hem fiziksel, hem psikolojik, hem de ekonomik şiddeti içinde barındıran örnekler arasında yer almaktadır. Şiddet türleri içerisinde en fazla oranda görülen psikolojik ve fiziksel şiddette temel amacın, kurbanın zayıflıklarına vurgu yapılarak onun üzerinde egemenlik kurmak isteği olduğu vurgulanmaktadır (Akkaş & Uyanık, 2016). Bu noktada erkeğin kadın üzerindeki toplumsal gücünü kanıtlayabilmesi ve bir bakıma çocukluk döneminden itibaren kendisine biçilen kadının efendisi rolünü gerçekleştirme yolu olarak şiddeti kullandığı (Çalışkan & Çevik, 2018) buna bağlı olarak da kadınlara psikolojik ve fiziksel şiddeti yoğun olarak uyguladığı ve bunun araştırma sonucuna yansıdığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda da kadına yönelik en fazla oranda psikolojik ve fiziksel şiddet vakalarının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (Aksakal & Atasayar, 2011; Çalışkan & Çevik, 2018; Faramarzi ve ark., 2014; Guljan ve ark., 2012; Güler ve ark., 2005; Gürkan & Coşar, 2009; Kishor & Johnson, 2004; Kocacık & Çağlayandereli, 2009; Vahip & Doğan Avşargil, 2006; Yanık ve ark., 2014; Yetim & Şahin, 2008). Araştırmada özellikle COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik ekonomik şiddetin arttığı da saptanmıştır. Ekonomik şiddet yaşanan süreçte maddi olanakların azalması ve bunun sonucunda da diğer şiddet olgularının nedenlerinde de görüldüğü gibi kurban rolünde olan kadın üzerindeki erkeğin egemenlik istekleriyle açıklanabilir. Nitekim ekonomik şiddette maddi kaynakların ya da paranın kadın üzerinde yaptırım gücü olarak kullanılması söz konusudur (Gökkaya, 2011). COVID-19 pandemi sürecinde işyerlerinin kapatılmasıyla gelirden düşme yaşanabilmiş, buna paralel olarak hijyenin sağlanmasına yönelik ek tedbirler, ailenin maddi gücünü zorlayabilmiştir (Özçakmak & Var, 2020). İfade edilen bu durum ise aile içinde normalleştirilen şiddet olgularının ekonomik şiddete evrilmesiyle sonuçlanabilmiştir. Fidan (2020) yaptığı araştırmada pandemi sürecinde kadına yönelik ekonomik şiddetin arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç

COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet olgularının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda, aile içinde kadına yönelik şiddetin pandemi döneminde arttığı, kadınların pandemi öncesinde ve pandemi döneminde şiddete uğradıkları süreçte evli oldukları, boşanmadan vazgeçtikleri ve eşleriyle birlikte yaşamaya devam ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kadına yönelik COVID-19 pandemi sürecinden önce en fazla psikolojik ve fiziksel şiddetin, COVID-19 pandemi sürecinde psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddetin uygulandığı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür.

- Kadına yönelik şiddet olgularının önlenmesinde ailelere büyük rol ve sorumluluk düşmektedir. Bunun için ailelere yönelik anne-baba tutumları ve çocuklar üzerindeki etkileri, aile içi iletişim, ailede disiplin yöntemleri, problem çözme yöntemleri konusunda aile eğitimlerinin verilmesi,
- Kadınların psikolojik durumları ve özgüvenlerinde yaşadıkları sorunlar ya da bugüne kadar yetiştirilme biçimleri onların şiddet karşısında ne yapacaklarını bilememelerine ve şiddetin devam etmesine neden olmaktadır. Tüm bu olumsuz durumların önlenmesine yönelik kadınlara danışmanlık hizmetlerine ulaşılabilirliğin kolaylaştırılması ve kadınları güçlendirmeye yönelik programlarının etkililik temelinde eğitimlerle verilmesi,
- Aile içi şiddette genel olarak erkeklerin şiddet uygulayıcısı olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle erkeklere problem çözme ve etkili iletişim yöntemlerinin nasıl olacağına yönelik bilgilendirmelerin iş yerlerinde düzenlenecek hizmet içi eğitimler ya da kamu spotları şeklinde verilmesi,
- Ailede kadınlarla birlikte çocuklarda aile içi şiddet olgularında risk altındadır. Aile içi şiddete maruz kalan çocukların duygusal ve davranışsal durumlarının daha yakından ve detaylı araştırma teknikleriyle incelenmesi önerilebilir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Atatürk Üniversitesi'nden 18.02.2021 tarih ve 27 sayılı ile alınmış olup Erzurum Aziziye Sosyal Hizmet Merkez Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - R.K.; Tasarım - C.E.; Denetleme - R.K.; Kaynaklar - C.E.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - C.E.; Analiz ve/veya Yorum - C.E.; Literatür Taraması - R.K., C.E.; Yazıyı Yazan - C.E.; Eleştirel İnceleme - R.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval for this study was obtained from Atatürk University with the date 18.02.2021 and number 27, and institutional permission was obtained from Erzurum Aziziye Social Service Central Directorate.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - R.K.; Design - C.E.; Supervision - R.K.; Resources - C.E.; Data Collection and/or Processing - C.E.; Analysis and/or Interpretation - C.E.; Literature Search - R.K., C.E.; Writing Manuscript - C.E.; Critical Review - R.K.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Açıkgöz, H. (2015). *Zonguldak İl Merkezinde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı, Şiddet Türleri, Şiddet Algısı ve Kadınların Şiddete Yönelik Tutumları*. (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi), Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Agencia AFP (2020). *Cuorantena con el "enemigo": La violencia contro mujeres en Latinoamerica-Diario El Heraldo*. <https://www.elhara.do.hn/mundo/370694-%c3%Agrica> (Erişim Tarihi: 25.05.2021).
- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.

- Akpınar, O. (2011). *Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksakal, H., & Atasayar, M. (2011). Aile içi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*, 26, 1-12.
- Avrupa Konseyi (2020). *Protecting and Empowering Children During the COVID-19 Pandemic*. <https://www.coe.int/en/web/children/COVID-19> (Erişim Tarihi: 01.06.2021).
- Aydoğdu, A., Kocaman Yıldırım, N., Özkan, M., & Özkan, S. (2012). Gelişimsel ve Durumsal Krize Müdahale: Olgu Sunumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3(2), 92-97.
- Ayhan, F., & Özkan, B. (2016). Aile İçi Şiddetin Ergenler Üzerine Etkisi. *Journal of Human Social Science*, 3(13), 3753-3767. [Crossref]
- Birleşmiş Milletler Raportörü (2020a). *Estados devam combater violencia domestica na quarantena por COVID-19*. <https://nacoesunidas.org/relato-ra-da-onu-estados-devam-combater-violencia-domestica-na-quarantena-por-COVID-19/> (Erişim Tarihi: 07.06.2020).
- Birleşmiş Milletler Raportörü (2020b). *Violencia machista durante el confinamiento ha tenido un repunte "horroroso"*. <https://www.france24.com/es/20200406-repunte-violencia-maschista-cuorantena-coronavirus-mujeres-victimas> (Erişim Tarihi: 07.06.2020).
- Bradbury-Jones, C., & Isham, L. (2020). The Pandemic Paradox: The consequences of COVID-19 on Domestic Violence. *Journal Clinical Nursing*, 29, 2047-2049. [Crossref]
- Bulgurcuoğlu, S. E., & Kelebek Küçükarslan, G. (2021). COVID-19 Pandemisinde (Yeniden) İnşa Edilen Mekanda Kadına Yönelik Ev İçi Şiddeti Anlamak. *Haçettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 39(1), 71-83. [Crossref]
- Bullinger, L. R., Carr, J. B., & Packham, A. (2020). COVID-19 and Crime: Effects of Stay-at-Home Orders on Domestic Violence. *National Bureau of Economic Research Working Paper*, 27667, 1-45. [Crossref]
- Bulut, M., & Yıldırım, N. (2020). COVID-19 Pandemisinin Cinsel Sağlık ve Yaşam Kalitesine Etkileri. *Türkiye Klinikleri*, 58-65.
- Campbell, J. C. (2002). Health Consequences of Intimate Partner Violence. *The Lancet*, 359(13), 1331-1336. [Crossref]
- Cluver, L., Lachman-McLaren, J., Wessels, I., & Bachman, G. (2020). Parenting in a Time of COVID-19. *Corresponding*. DOI: 10.1016/50140-6736(20)30736-4. [Crossref]
- Coker, A. L., Smith, P. H., McKeown, R. E., & King M.J. (2000). Frequency and Correlates of Intimate Partner Violence by Type: Physical, Sexual, and Psychological Battering. *American Journal of Public Health*, 90(4), 553-559. [Crossref]
- Çalışkan, H., & Çevik, E. İ. (2018). Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği. *BJSS Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.
- Dişçigil, A. G. (2003). *Aile İçi Şiddet Gören Kadınlarda Psikiyatrik Bozukluklar: Bir Psikiyatri Polikliniği Örneği*. (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Doğan, İ. (2012). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Pegem Akademi.
- El-Bassel, N., Gilbert, L., Schilling, R., & Wada, T. (2000). Drug Abuse and Partner Violence Among Women in Methadone Treatment. *Journal of Family Violence*, 15(3), 209-228. [Crossref]
- Erçetin, Ş. Ş., & Açıkalın, N. Ş. (2020). Bilimsel Araştırmalarda Temel Yaklaşımlar Araştırma Modelleri ve Desenleri. (ed. Ş. Ş. Erçetin). *Araştırma Teknikleri*. Nobel Yayıncılık, 29-46. [Crossref]
- Euronews (2020). *Domestic Violence Cases Jump 30% During Lockdown in France* Euronews. <https://www.euronews.com/2020/03/28/domestic-violence-cases-jump-during-lockdown-in-france> (Erişim Tarihi: 08.06.2021).
- Faromarzi, M., Esmailzadeh, S., & Mosavi, S. A. (2004). A Comparison of Abused and non-Abused Women's Definitions of Domestic Violence and Attitudes to Acceptance of Male Dominance. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 122, 225-231. [Crossref]
- Fidan, A. (2020). *Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Zorluklar, Eğilimler, Olanaklar: Diyarbakır'da Pandemi ve Kadın*. DİSA.
- Gleason, W. J. (1993). Mental Disorders in Battered Women: An Empirical Study. *Violence and Victims*, 8, 53-68. [Crossref]
- Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2), 101-112.
- Guljan, D., Şimşek, H., & Günay, T. (2012). Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili etmenler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 10(3), 151-159.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsel, D., & Altıntaş, M. (2012). Bir Kısır Döngüsünde Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Güler, N., Tel, H., & Özkan Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının aile içinde Yaşanan Şiddete Bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Gürkan, Ö.C. ve Coşar, F. (2009). Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilimi ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 124-129.
- Kaminer, D., Hardy, A., Heath, K., Masdell, J., & Bawa, U. (2012). Gender Patterns in the Contribution of Different Types of Violence to Posttraumatic Stress Symptoms Among South African Urban. *Youth Child Abuse Neglect*, 37, 320-330. [Crossref]
- Kishor, S., & Johnson, K. (2004). *Profiling Domestic Violence: A Multi Country Study*. ORC Macro.
- Kocacık, F., & Çağlayandereli, M. (2009). Ailede Kadına Yönelik Şiddet: Denizli İli Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Krahé, B., Bieneck, S., & Möller, I. (2005). Understanding Gender and Intimate Partner Violence from an International Perspective. *Sex Roles*, 52(11- 12), 807-827. [Crossref]
- Leslie, E., & Wilson, R. (2020). Sheltering in Place and Domestic Violence: Evidence from Calls for Service During COVID-19. *Journal of Public Economics, Forthcoming*, 189, 1-25. [Crossref]
- Matheson, K., Skomorovsky, A., Fiocco, A., & Anisman, H. (2007). The Limits of 'Adaptive' Coping: Well-Being and Mood Reactions to Stressors Among Women in Abusive Dating Relationship. *Stress*, 10(1), 75- 91. [Crossref]
- Mazza, M., Morano, G., Lai, C., Janiri, L., & Sani, G. (2020). Danger in Danger: Interpersonal Violence During COVID-19 Quarantine. *Psychiatry Research*, 289, 113046. [Crossref]
- Mengin, A., Alle, M.C., Rolling, J., Ligler, F., Schroder, C., Lalonne, L., Berna, F., Jardri, R., Vaiva, G., Geoffroy, P.A., Brunault, P., Thibaut, F., Chevance, A., & Giersch, A. (2020). Consequences Psychopathologies of Confinement. *Encephale*, 46(3), 43-52. [Crossref]
- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı (2020). *Koronavirus Salgını Süresince Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İzleme Raporu*. <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2020/06/koronavirus-salgini-suresince-kys-rapor.pdf> (Erişim Tarihi: 10.06.2021).
- Okutan, N. (2007). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Van'da Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Baş Etme Biçimleri: Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Onnar, N. (2020). *Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Kendilik Algısı, Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Özçakmak, S., & Var, I. (2020). COVID-19 Salgınının Yayılmasını Önleyici Hijyen Uygulamaları. *Akademik Gıda*, 18(4), 433-441. [Crossref]
- Özerkman, N. (2012). Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1-19.
- Öztürk, G.Z., & Toprak, D. (2017). Kadın Sağlık Personellerinin Kadına Yönelik Şiddet Hakkında Bilgi, Tutum ve Davranışları. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9(1), 58-62.
- Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., & Van Gelder, N. (2020). Pandemics and Violence Against Women and Children. *Center for Global Development Working Paper*. <https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2020/05/press/pandemics-and-violence-against-women-and-children/pandemics-and-vawg-april2.pdf> (Erişim Tarihi: 15.06.2021).

- Pico-Alfonso, M. A. (2005). Psychological İntimate Partner Violence: The Major Predictor of Posttraumatic Stress Disorder in Abused Women. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 29, 181–193. [\[Crossref\]](#)
- Qui, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Yu, Y. (2020). A Nationwide Survey of Psychological Distress Among Chinese People in The COVID-19 Epidemic: Implications and Policy Recommendations. *General Psychiatry*, 33, 1-3. [\[Crossref\]](#)
- Roberts, G. L., Lawrence, J. M., Williams, G. M., & Raphael, B. (1998). The Impact of Domestic Violence on Women's Mental Health. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 22(7), 796–801. [\[Crossref\]](#)
- Russell, M. V., Russell, S. J., Craker, H., Packer, J. Ward, J., Stansfield, C., Mytton, O., Bonell, C., & Booy, R. (2020). School Closure and Management Practices During Coronavirus Outbreaks Including COVID-19: A Rapid Systematic Review. *Lancet Child Adolescence Health*, 4, 397-404. [\[Crossref\]](#)
- Stewart, D. E., & Robinson, G. E. (1998). A Review of Domestic Violence and Women's Mental Health. *Archives of Women's Mental Health*, 1(2), 83– 89. [\[Crossref\]](#)
- Tepeli, K. (2018). Ailenin Tanımı, Türleri ve İşlevleri. (ed. K. Tepeli, E. Durualp). *Aile Yaşam Döngüsü*. Ankara: Hedef Yayınları, 14-38.
- TKDF (2020). *TKDF'den vahim tablo: Koronavirus günlerinde kadına yönelik şiddet yüzde 80 oranında arttı*. <https://www.evrenselnet.com/haber/401726/TKDF-den-vahim-tablo-koronavirus-gunlerinde-kadina-yonelik-siddet-yuzde-80-artti> (Erişim Tarihi: 16.06.2021).
- Toplumsal Cinayet (2020). *Karantinada kadına yönelik şiddet yüzde 27,8 oranında arttı*. <https://dokuz8haber.net/toplumsalcinayet/karantinada-kadina-yonelik-siddet-yuzde-27.8-oraninda-artti> (Erişim Tarihi: 16.06.2021).
- Türel, F. İ., Öztürk, E., & Çalıcı, C. (2018). *Psikotarih Açısından Toplumsal Şiddet Olaylarının Grup Dinamikleri ve Psikolojisi*. Turaz Akademi.
- Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Karacık, N.E., Özbay, D. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*. Paradigma Akademi.
- United Nations Development Programme (UNDP) (2020). *COVID-19 Global Gender Response Tracker*. <https://data.undp.org/gendertracker/>
URL 1.: <https://COVID19bilgi.saglik.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19.06.2021).
- URL 2.: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/consulting/kuresel-COVID-19-salginin-turkiyede-farkli-kategorilere-etkileri.pdf> (Erişim Tarihi: 21.06.2021).
- Usher, K., Bhullar, N., Durkin, J., Gyamfi, N., Jackson, D. (2020). Family Violence and COVID-19: Increased Vulnerability and Reduced Options for Support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 29(4), 549-552. [\[Crossref\]](#)
- Vahip, I., & Doğan Avşargil, Ö. D. (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- Van Gelder, N., Peterman, A., Poots, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., & Oertelt-Prigione, S. (2020). COVID-19 Reducing The Risk of Infection Might Increase the Risk of Intimate Partner Violence. *EClinical Medicine*, 21. [\[Crossref\]](#)
- Vieria, P. R., Garcia, L. P., & Maciel, E. L. N. (2020). Isolamento social e o aumento da violencia domestica: O que isso nas revela? *Revista Brasileira de Epidemiologia*, 23, e200033. [\[Crossref\]](#)
- Wanqing, Z. (2020). Domestic Violence Cases Surger During COVID-19 Epidemic. *Sixth Tone [Internet]* https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence/world_report/en/full-enpdf
- Yanık, A., Hanbaba, Z., Soygür, S., Ayaltı, B., & Doğan, M. (2014). Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye'den Kanıt. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 104-111. [\[Crossref\]](#)
- Yetim, D., & Şahin, E.M. (2008). Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53. <https://doi.org/10.47327/unikasaglik.15>
- Yılmaz, E. ve Aydın Doğan, R. (2021). COVID-19 Pandemisi Nedeniyle Yaşanılan Toplumsal İzolasyonun Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Etkisi. *Uniko Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 39-48.